

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA

*** kelmefestő és vegytisztító gyára ***
Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégtulajdonos: Kovács Endre.

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Molst. tanár. 19073 (Bécs királyi.)
Magasabb technikai tanítást elektro- és gépészmérnökök, technikusok és művészek kiképzésére. Gazdagon felszerelt elektro- és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulmányok. 3610 hallgató a 36. iskolában.
Programok, díjazások a titkárság által.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer,
mely a haj eredeti színe adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BÉLA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-ter, Sétány-utca
12445

Feltűnést keltenek
TITANIA gyors-
gőzmozgók
az előbbihez képest 1/3 idő
alatt
a ruhát hófehérre.
Minden gépet próbára
55 koronától feljebb.
Képviselek keresetnek.
Bizonyítványok, prospek-
tusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
O-Osterr.

Akar-e
szép lenni?
Akkor ne használjon mást,
mint a legjobbnak elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,
amelyről rózsas, úde, selymes arcbort nyer, eltünteti
a ráncokat, szélőt, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert
a legkeményebb talaj-
vizet is megpuhítja. Kiváló háztartási, szenny-
tisztító és szájápoló. A fogak fehéritése és
éptartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint
univerzális háztartási gyermekápolás és háztartás-
ban a legjobb lelkiismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.
Rogátsy-féle borax-csomag 1 K, borax-szappan 80 f.,
borax-póder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.
ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,
Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes íst, kiváló jó hatásu szer
étvágytalanság, rendet-
len emésztés és gyomor-
gyengeség ellen.

Ékezés közben véve, megóv a gyomor-
mortalitástól. Egy üveg ára
3 kor. 20 fill.

12393 Kapható:
minden gyógyszertárban
valamint

ROZSNYAY MÁTYÁS
gyógyszertárban
ARAD, Szabadság-ter.

Földes Margit Crème
LEGJOBB ARCZSÉPTŐ
SZER
Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus Kifűtés 1908. Legmagasabb kitünt.
Erősítőszert gyengélkedők, verszegények és
lábbadozók számára. Zsigmond-utca, ideg-
erősítő és vérjavító szer.
Kifűtés 1908. 3000-nél több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárban filleres üvegekben
4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 8.80.

Önkényes ajándék

azoknak a hölgyeknek, a kik a Kleinert-féle iz-
asztó-lapokat kipróbálni akarják. Kleinert-féle
„Gem“ (legfinomabb gummilappal). Kleinert-
féle „Ambassador“ (legjobb trikot-izasztólap).
Kleinert-féle „Featherweight“ és „Beauty“
(legfinomabb szövet könnyű gummidörzsölő).
Ennélfogva teljesen ingyen ajánlunk 300
pár jólismert Kleinert-féle harisnyatartót
(párként 2 kor. értékben) annak a 300
hölgynek, a kik legkésőbb 1908. aug. 20-ig a fenti
izasztólapokról, melyek véleményünk szerint
a legjobbak és legmegfelelőbbek, értesítésüket
hozzánk beküldik. A választ Kleinert Company,
Wien, I., Wollzeile Nr. 9. címre kérjük. A le-
velek beérkezési határideje 1908. augusztus 20.
Oly értesítések, melyek a mi izasztólapjaink egy-
más fölötti előnyeit részletezik, elsőbbségben ré-
szesülnek azokkal szemben, melyek nem egyéb,
mint pusztán elismerőlevelek. Ezen izasztólapok
minden elsőrendű üzletben kaphatók. A 300 pár
harisnyatartó az év augusztus havában lesz szét-
küldve. A 300 nyertes hölgy neveit betekintés
céljából készítenélben fogjuk tartani.

I. B. Kleinert Rubber Co., New-York
London, Páris, Hamburg, Wien, Milánó, Brüsszel.

Kitüntető: Páris, Bécs,
Budapest, Szeged.
Alapítvány 1864.
Telefon 63-36.
Videki megbízások ponton-
osan teljesítenek.

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMÜEK,
gyári áron egyházi szerek,
órák, angol fran-
cia és china-ezüst dísz tárgyak, a
legújabb angol rendszer szerint
beszereshetők részletfizetésre
Sárga János ékszergyártó
Kolozsvárt.
Képes nagy árjegyzék ingyen.

Uj zseb-messzelátó kompasszal és tükörrel
összetekhető,
nagy messzelátóval,
egyúttal nagyítóval,
gyújtóval és szem-
tükörrel gyanánt hasz-
nálható, kényelmesen,
szépen hordható,
darabonként csak K
1.50, 3 db K 4.-
Ha nem tetszik, pénz
vissza. — Székely-
előfizetés vagy után-
vétel mellett. — Cs. és kir. udvari szállító
Konrad János kivitelháza Brúx 1268. sz. (Csehszlovákia)
Ingyen és bérmentre küldöm kíváncsi mindenkinél fűjegyzékemet
3000 képpel.

Ujdonság!
Amerikai Iker-fajlag-
gép. Egyszerre két-féle
fajlagot és jogcsavát vagy
partit készíthet. Készlete
egyszerű, kényelmes. Mű-
ködése gyors és könnyű.
Kifűtés erős és tartós.
Népszerűsége minden
háztartásban, cukrász-
sáiban, kávéházban és ven-
dégfogadóban.
Létez. tartalom
2 4 6 8
10 — 12 15 — 20 25 — 30
Létez. és beszerzési utas-
ítást, valamint nagy ké-
pes árú árjegyzékét ki-
vántatva ingyen és bér-
mentre küld.
KERTÉSZ TÓDOR
Budapest, Kristóf-tér.

BÁRÓ KEMÉNY ZSIGMOND ÖSSZES MŰVEI
Közrebocsátja GYULAI PÁL

Most jelent meg a XII. kötet:
Forradalom után

**Még egy szó
a forradalom után**

Ara fűzve — — 5 kor. 40 fillér,
vászonkötésben 7 « 80 «

Kapható: **Lampel R.** könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

Jövedelmező
mellékép. **HOMOK — ARANY** Csekély
befektetés.

ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erő-
üzemre berendezett gépekkel elismert
elsőrendű betonfalazótégglak, cementfödésere-
pek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb.
gyártásra fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerű-
ségénél fogva mindenütt illeszhető hol ho-
mok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre.
Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek külön-
böző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771
Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

34. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN** BUDAPEST, AUGUSZTUS 23.

Szerkesztőségi iroda: IV. Beátnoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A „Világkronika“-val
Félévre — 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel
Negyedévre — 4 korona. több.

SZMRECSÁNYI PÁL PÜSPÖK HALÁLA.

1846—1908.

Harangok sirató kongása között a múlt
héten nagy utat tett meg egy virágos
éreczkoporsó. Svájczból, az Engadin ha-
vas, jeges hegyei közül indult el, St.-Moritz-
ból és jött lejjebb, egyre lejjebb, kék vizű tavak
mellett, zúgó fenyvesek között haza, szép
Magyarországba. Mennél közelebb jött, annál
több virág, koszorú sietett feléje, annál több
harang kondult meg bánatos üdvözlésére. Vitte
a vonat, először Biharország fővárosába, a hol
fekete gyászpompába borult palo-
tája várta, onnan megint tovább,
végső állomására, a hol egykor
bölcsője regett Szmracsányi Pál-
nak, most már koporsója pihen,
egy sárosmezei közsgébe, Daróc-
falujába. Immáron ott nyugszik
apái mellett a régi családi sír-
boltban Szmracsányi Pál, Szent
László egyházmegyéjének főpász-
tora, a hamar elhunyt nagyváradi
püspök.

Szmracsányi Pál mindössze
hatvankét esztendő volt, tehát
még jó távol az agastyán-kor-
tól, hogy meghalt. Fejét még
nem borította el teljesen a tél
hava, mikor szívének, a melyben
pedig annyi nemes, szerető me-
legség lakozott, ki kellett hűlnie.
Az élete tehát rövid volt: de
épeenséggel nem szegény se mun-
kában, se érdemben, se eredmény-
ben. A hatvankét esztendő főpap
már tizenhét esztendeje ült a
püspöki széken és mint püspök-
nek már második rezidenciájára
volt az, a hová koporsóját örök
pihenőhelye felé vezető útjában
bücsüzni bevitték. Mielőtt a nagy-
váradi püspöki palotának —
ezelőtt öt esztendővel, 1903 má-
jus havában — ura lett, már
egy évtizednél hosszabb időn
át, 1891 óta szepesi püspök volt,
nemes és hűséges öre, pásztor,
gondozója úgy hite és egyháza,
mint hazája és a magyarság ér-
dekeinek.

Szmracsányi Pál püspök mintája volt az
úri, magyar papnak, ama sajátos, érdekes és
nobilis fajtának, a mely méltán lehet büszke-
sége a magyar klérusnak. Az előkelőségnek
valami speciálisan kedves és teljes harmó-
niája sugárzott az egyéniségéből. A magyar
úri léleknek ez a harmóniája annyi sokféle
nobilis erényből szövődik össze, hogy alap-
virtusát és uralkodó-vonását szinte bajos meg-
állapítani. Az azonban bizonyos, hogy szinte
predesztinálva van magasabb, nagobbrendű
vezető földadatok teljesítésére, az uralkodás-
nak egy vagy más ágára, mert tele van

tapintattal, megértéssel, nehéz helyzetekben is
a helyes, az igazi út megtalálásának eredendő
képességeivel. Az ilyen léleknek sehol se lehet
alkalmasabb területe a maga kitűnő tulajdon-
ságának nemes és hasznos kifejtésére, mint a
szeretett birodalmában, a lelkek életének földjén.

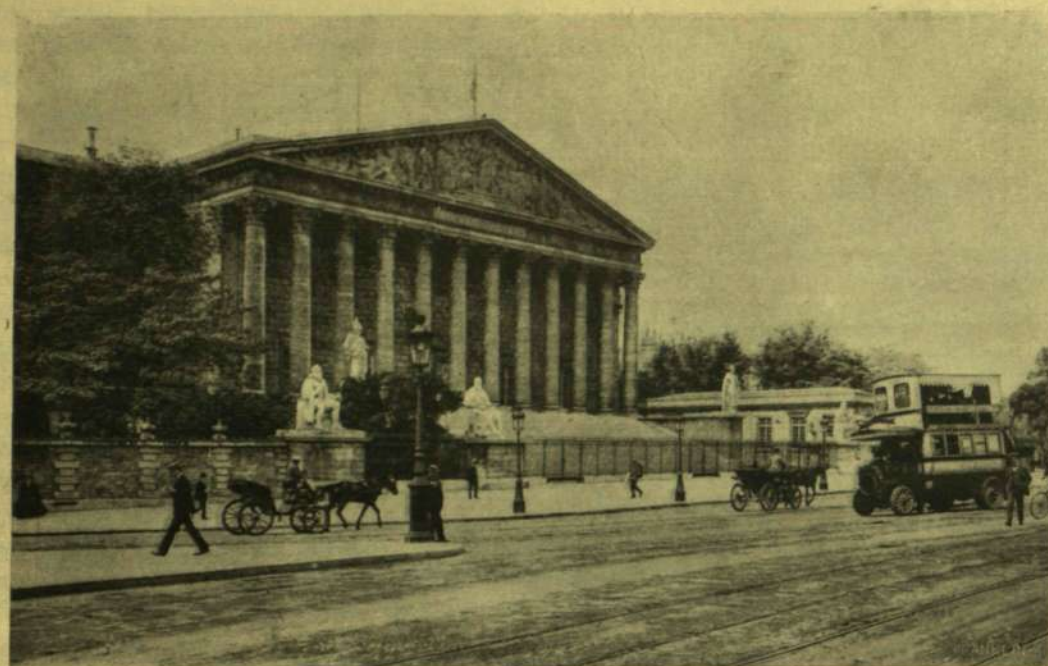
Szmracsányi Pál, a ki veleszületett hajlandó-
ságból kíváncsított Isten szolgájának és lépett
a papi pályára, soha se volt harcias lélek.
És a kinek se hivatása, se kedvtelése nem
volt a harc, — mindig győzött, mindig diadal-
maskodott, mert hiszen a diadal, az a — béke
és az ő egyéniségéből, a szelleméből, a mun-
kájából mindig a békeesség áradt,
valami szelid és vonzó világosság,
a melyben egyszerre meg kellett
látniuk az embereknek, hogy na-
gyobb, igazabb jót e földön mit
se kívánhatnak egymástól és mit
se adhatnak egymásnak, mint a
szeretetet.

Ez a lélek, ez a szellem gyű-
jött egy nem épen hosszú élet
folyamán oly sok igaz részvétet
a nagyváradi püspök koporsója
köré. — Életrajzi adatainak teljes-
ségű elmondjuk, hogy Szmr-
acsányi Pál 1846 május 2-ikán
született Sárosmezejében, Daró-
czon, a hová családja — a mely
nemesi levelét és ősi birtokát már
hatváz esztendővel ezelőtt sze-
rezte — Liptó vármegyéből ke-
rült. Az édesatyja Szmracsányi
Ödön, édesanyja a Berzeviczy
család bárói ágának utolsó sarja,
Berzeviczy Mária bárónő volt.
Szmracsányi Pál a Berzeviczy
család bárói ágának utolsó sarja,
Berzeviczy Mária bárónő volt.
Szmracsányi Pál a Berzeviczy
család bárói ágának utolsó sarja,
Berzeviczy Mária bárónő volt.
Szmracsányi Pál a Berzeviczy
család bárói ágának utolsó sarja,
Berzeviczy Mária bárónő volt.

SZMRACSA NYI PÁL PÜSPÖK.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

A FŐHOMLOKZAT.

dezik; ezeket a jelenéseket azután drámai alakban a város közönsége adta elő. A papság, a főurak, a hivatalnoki kar, kereskedők, munkások mind szívesen állították elő a maguk sorából azokat, a kik a betöltésre váró szerepeknek legjobban megfeleltek. És hogy ennek a hatalmas, gyönyörű társadalmi áldozatkésznek a jelentősége mekkora, azon érdemes elgondolkozni.

Drámai, művészi hatás szempontjából is kitűnő gondolat, hogy ily sokféle osztály veszt részt, mert pl. a lovaglászhoz amúgy is hozzá szokott főúri hölgyek, ifjak másképp ülnek meg az udvari lovagi tornák bemutatásakor a páripákat, mintha például kénytelenségből olyan valakit kellene megtenni Robin Hoodnak, vagy más bátor lovasnak, mint volt az a német professzor, a ki oly görcsösen átkapta halálfélelmében a lova nyakát, hogy a szemtanúk akaratlanul is rákiáltottak: «De tanár úr, az Istenért, hát most van lovon első ízben?» «Nem, hanem utolsó ízben» rebegte a tanár úr gyöngyöző homlokkal. Mikor viszont például a főpapság lép be a tömjént hintő ministráns gyermekek hosszú sorával az ilyen történelmi színjáték keretében, csak természetes, hogy az egész menetnek sokkal több lesz a méltósága, komoly volta, ha valódi papok játsszák el ezt, mintha laikusokat kellene ezekre a jellemzetes mozdulatokkal járó funkciókra betanítani.

De a művészi hatást nem is véve, társadalmilag is óriási fontossága van annak, mikor egy ilyen szép és nagyszámú dolog érdekében egyesül mindenféle osztály és a közös munka alatt megtanulja egymást becsülni.

Mert hogy egy ilyen «pageant» vagyis tör-

ténelmi, műkedvelő színjáték mennyi munkával jár, azt talán néhány szóból is kiérti az, a ki meghallja, hogy pl. a doveri pageantben

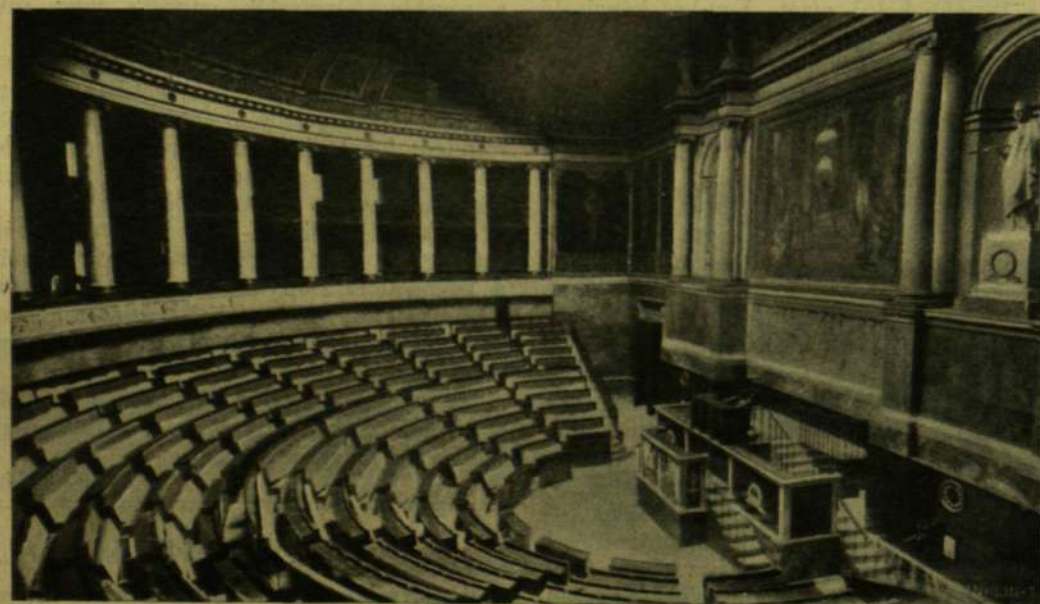
A BIZOTTSÁGOK ÜLÉSTERME.

2000 szereplő volt, ezek közül mindazoknak, kik a szintén vannak, mindig tudniuk kell, hogyan csoportosuljanak, miféle mozgással, akcióval töltsék ki az időt és hozzá még

hogyan tömörüljenek úgy, hogy a ruházatuk együttes hatása szép színeképeket nyújtson.

A 2000 körül azután egy tekintélyes számnak valóságos drámái, még pedig erős drámai szerepet kell játszania, a jelenetek között pedig fényesen betanított énekarok, magyarázó, görög drámabeli jellegű kórusok szerepelnek, szóval teljes kidolgozottságnak, bevégezethegnek kell uralkodnia, de úgy, hogy azért az utcán, köztereken lefolyó élet közvetlen, eleven benyomását tegye.

Az angol pageanteknek csodás szorgalmú szervezője akadt Parker Lajos Napoleon szeméjében. Úgy-e emlékeznek a Szent Ivánéji álomban a takácsra, a ki a tervbe vett színjáték szereposztásakor minden szerepre vállalkozik. Lesz ő Pyramus, lesz ő királyleány, holdvilág, kórus, oroszlan, minden. Parker is ilyenformán van; csak hogy ezzel nem újtában van a dolognak, hanem inkább ezzel segíti diadalra. Megírja a szöveget; zenét keres és állíttat össze; muzeumokban jelmezek után kutat, aztán szavalni tanít, próbát vezet, és mind tudja, ki mit csinál a 2000 ember körül. Tanítása, helyreigazításai mind úgy történnek, hogy megérteni megérti a városházától kölcsönkért hivatalosok is, de meg nem haragudott érte a guildfordi grófné sem, vagy a gróf édes anyja, az ősz Dowager Countess. És a mire egyszer figyelmezteti a szereplőket, azt nem igen felejtik el, mert annyi benne a humor. Például a doveri pageant egyik jele-

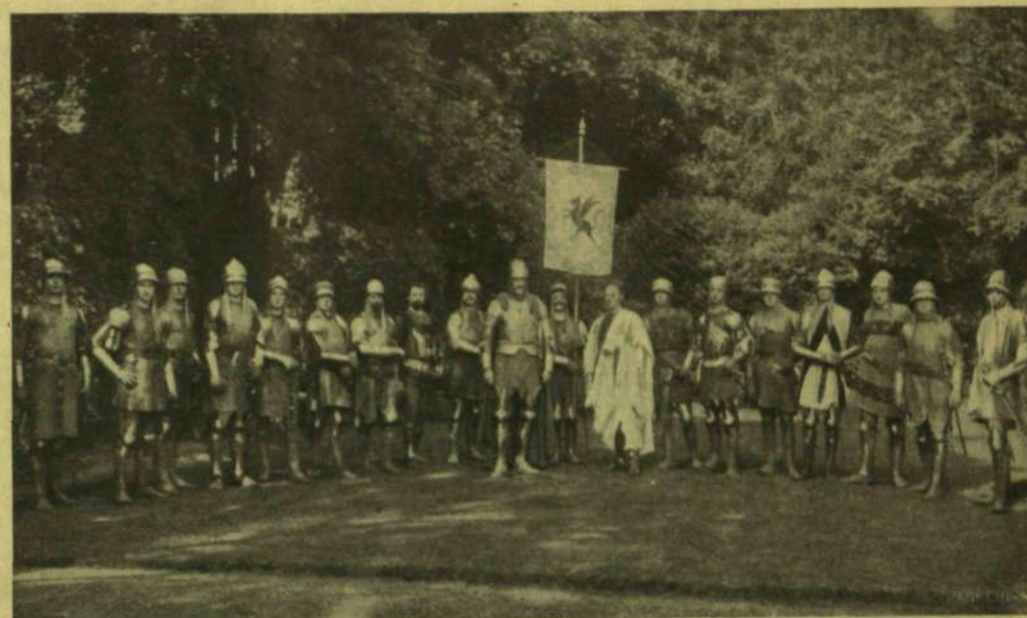
AZ ÜLÉSTEREM.

KÉPEK A FRANCZIA KÉPVISELŐHÁZBÓL.

vagy nyolczvan szép, szőke angolszász leány meg asszony telepszik ki a fűre rokkával, orsóval. Ruháik lágy gyapjúanyaga tompa pasztell színű rózsaszín, orgonavirágzsin, primulasárga, encziánkék, hogy igazán olyan a kép, mintha az a zöld mező egyszerre virágba borult volna.

Nem kevésbé hatásos aztán az a szép zöld pázsit meg a teret környező selymes sátru bákk és tölgyfák gyűrűje akkor sem, mikor Hitvalló Edward, a kereszt dicsőséges vitéze jön haza a Szentföldről. Csótáros, ékköves aranypej lovon jön be; mellette a királyné, utánuk az udvarhölgyek a mennyezetes gyaloghintóban nyugvó királyi gyermekeket kísérik; berekeszti az érkezők sorát két csoport, a kik félkörben sorakoznak a háttérben; az első csoport műhatása csupa fenséges, egyszerű nyugalom; ezek a keresztos vitézek a maguk fekete pánczélingre boruló hófehér lovagköpenyével, melynek egyetlen élénk színtöltje a vállon nyugvó karmazsin színű kereszt; a másik csoport meg csupa színpompa, a mór harcosok aranyporos karmin meg királykékek bársony talárokban, granát és lazurköves csillogással, mintha exotikus virágok volnának.

Majd VIII. Henrik király udvara következik. A király maga, a ki a város egyik kiváló orvosa személyesít, igazán olyan, mintha valami régi kép kelt volna ki a maga keretéből, mintha bűvölet járna az egész alakkal, any-

ARTUS KIRÁLY ÉS A KERESZT ASZTAL LOVAGJAI.

nines. Egy szobalány néha kedvesebb lehet a szemnek, mint egy vérbéri öreg grófné.

— Meg aztán, — vágott közbe a főkap-

— Helyes, nagyon helyes, — bólongatott a polgármester és megindultak az ablak alól. Elöl a polgármester a doktorral. Szuszterics doktor azt kezdte magyarázni, hogy mi mindenféle betegségek származhatnak abból, ha az ember a szobalányok után pislog. Viczky még hallotta Hencs Szaniszló ájtatos hangon mondott megjegyzését:

— Barátom, bizonyos korban az ember azt se bánná, ha megbetegedne a nők miatt.

Pipera tanító úr tiszteletteljesen nevetett a háttérben, míg a főkapitány láthatólag elgondolkozott az eseményeken.

Viczky pedig leült az asztalához és hosszú-hosszú levelet írt Budapestre Rózsának. A szerelmes ember sok mindenféléről tud írni, a mi másnak még csak eszébe se jutna. Viczky egyik oldalt a másik után írta és csak midőn a levelet befejezte, akkor vette észre, hogy a legfontosabbat, a Baracska bácsi póreit kifelejtette. Egy pillanatig elgondolkozott:

— Ki tudja, tán jobb így, — gondolta magában. — Még mindig elég ideje lesz megtudni szegénynek az igazságot.

Mikor a levelet leragasztotta, éppen egy órát ütött a vén torony a piacz közepén. Hamarosan rendbeszedte a ruházatát és kalapját a fejébe nyomta.

A félhomályos folyosón egy döbögő alakba ütközött.

RÉSZLET AZ UTOLSÓ KÉPBŐL.

nyira élethű; épen ezért is marad központja az egész képeknek, a mely pedig ugyancsak változatos.

A pageant-ot befejező utolsó képből azután együtt van a szintén egyszerre mind a 2000 szereplő. És épen mivel a színeknek olyan szívdarvós ragyogása árad az apródok, hercegnők, táncosok jelmezeiből, ékszeireiből, annál jobban odaszegesedik a tekintet a nőalakoknak egy hófehér színben vonuló sorára, a kik közül mindegyik egy-egy Dover nevű várost képvisel, mivel hogy összevéve már 44 van ilyen a világ összes angol gyarmatterületén. Ezek helyezkednek el az öt Dovert személyesítő fehér alak körül, a ki egyedül visel koronát közöttük, mint királyi charter-rel alapított város.

És az ilyen áldozatkész, önzetlen társadalmi vállalkozás, a mely az eféle történelmi színjátékok létrehozásához kell, míg a jelent szépti, egyben a multat is megszenteli, a jövőt pedig építeni segít. Gineverné György Ilona.

A BÜVÖS ERSZÉNY.

REGÉNY. (Folytatás.)

Írta KRÚDY GYULA.

A polgármester, a ki szeretett tüntetni azzal, hogy cseppet sem fél a feleségétől, felkiáltott:

— Benned, doktor, semmi artistikus érzés

tány, — mert azt is megtudtuk, hogy özvegy Viczkyné már kinyújtotta a kezét az ifjú Viczky után. Nyilván meghívást hozott a kis fruska. Ebéd után odanézek Viczkyékhez.

V. HENRIK MEGKÉRI A FRANCZIA KIRÁLYTÓL ÉS KIRÁLYNÉTÓL KATARINA KEZÉT.

A DOVERI MŰKEDVELŐ ELŐADÁSOKRÓL.

A MÁRTÁ-CSÚCS.

A TÁTRA-CSÚCS A GANEKEBŐL.

hőfötte csúcsaiban is gyönyörködtünk, mint egy jobban megértjük a hegyek nyelvét. Szakértő szemmel nézzük ekkor a hazai lényeket.

Igaz, hogy jelenleg vajmi kevés a hó rajtuk, e pikáns nyári látványosságról tehát részben le kell mondanunk. De aki bele merészkedik a szakadékok és hegyóriások belső világába, az teljes mérvben kiveheti részét egy pazar természet csodálatából. Hogy a magyar lapok nem hozzák annyi turista-szerencsétlenségnek hírét, mint odaát már a szomszédos Semmeringről is a német lapok, ennek okát abban kell keresnünk, hogy nálunk csak nagyon gyéren akad igazi, elszánt turista. A magyar ember kényelmes, inkább alulról nézi az égnek meredő csúcsokat, idegen pedig nem igen keresi fel jelenleg e szép helyeket.

Már úgy értem, hogy nem olyan mértékben, mint Tátra ezt megérdemelné. Megnéztem a tarpataki szálloda vendékönyvét és néhány berlini családon kívül csak két londoni és két chicagói nevet találtam benne. Ezek képviselték itt a szoros értelemben vett idegen elemet ebben az esztendőben. Még élénken él

A KÓSZELEK.

A SIMONTORONY.

A BARÁT A HALASTÓNÁL.

TÁTRAÍ KÉPEK. — Pletschmann F. (Görli) felvételei.

emlékemben a Svájcban látott idegenforgalom, azért ideérve nyomásztóan hatott rám a nagyvilági élet változatosságának hiánya. Nehezen nélkülöztem a messze földről jött, poros autók töffögését, amelyek külföldön mindenfelé versenyt futnak a gyorsvontokkal. És még nehezebben nélkülöztem itt gazdáikat, a világjáró angolt és amerikai, kiknek nyomában természetesen a dollárok özönét várjuk. Az automobil ma megszünt egyszerűen modern járműve lenni a modern embernek. Ma általánossá lett az a felfogás, hogy benne egyszerűsége a gazdagság jelzését és a pénzarisztokrácia jelenlétének hirdetőjét lássuk.

Nem antiszoferenciából kívánom ide az autófolyók tömegében evező misszeket. De általuk kívánám kárpótolni a magunk gazdagságainak hiányát és így adni meg a Tátrának a neki járó megbecsülést. Mert a mint mindig több és több magyar főúr nevét olvassuk külföldi palota-szállók vendékönyvében, ép oly mérvben gyérülnek ezek itthon. Javarást középosztálybeli publikum tölti meg a legelőbbel hazai fürdőket is. Ezen az alapon pedig nem várhatjuk a hazai fürdők nagy fellendülését. Példa erre a hálókocsi-társaság ó-tátrafüredi nagy szállodája. Ez mintha oázisa volna a máskülönből kissé maradi komforttal berendezett fürdőnek és előkelő idegent itt is csak nagyon elvétve látunk. Pedig e társaság a legszorosabb összeköttetésben áll a

külfölddel, mert a külföld számos nagyvárosában fiókírodát tart fenn. Eszerint tehát rendelkezik a reklám legkönnyebb módjával. Igékvése tehát bizonyos értelemben az itt elérhető sikerek fokmérője lehet.

E nehézségeket látni igaz fájdalom járta át lelkemet. Okát nem találom, mert a Tátra bármely pontja megragadja a természetimádó szemét. Oderberg és Budapest felől szoros kapcsot lehetne a nagyvilággal létesíteni, mert az összeköttetés kitűnő. És mégis — nehezen kellett nélkülöznom ama szegestapú legényeket, kik tarisznyájukat a vállukra vetve, minden esztendőben ezrivel indulnak el világot látni. Vidám nótáikat viszaverik az idegen hegysziklák, ők pedig elviszik az itt látott szépségek hírét a szélrózsa minden irányába.

Erdős a hitem, e mellett a Tátra sem szenvedne csorbát. Tengerszemei megállnák a legszigorúbb kritikát, nem is említve ezeknek gyöngyét, a csorbát tavát. Hiszem, hogy a ki egyszer szerte nézett a csúcsokról, be a felhőfátyolon átszűrő magyarországi völgyekbe vagy távol Lengyelország felé, az el nem felejtí egyhamar. E csodás látvány mélyen bele vésődik a lélekbe.

Néhány képben bemutatam a Tátra szépségét. Csak meg akarom vele magyarázni a fejlődés tekintetében táplált kívánságaim létjogosultságát. Nem kívánék semmi egyebet, minthogy a maga teljességében érvényesüljön és megbecsülésben részesüljön az, amit a természet itt oly pazar kézzel osztogatott.

Sárosi Bella.

A HÉTRŐL.

A czéglábla. Jelentik az újságok, hogy Budapest egy új, előkelő leány-képző magánintézet nyílt meg igen szép helyen, kitűnő tanerőkkel és ennek az intézetnek *Young Girls Home* a címe. Értjük a törekvést, a mely az intézetet létrehozta, sőt megértjük a czímét is, de annál nehezebben vagyunk hajlandók megérteni, miért van az angol nyelv tudására vagy angol szótára szükségünk, hogy egy magyar iskolának, egy budapesti magyar iskolának a czímét megérthessük? Angol város Budapest? Bizonyára nem. Angol úri kisasszonyok nevelésére alapították ezt a „leány otthont”? A hirdetésben úgy olvassuk, hogy magyar leányok számára. Vagy angol ember alapította? Szó sincs róla. Az igazgató-tulajdonosoknak szép magyar neve van. Vagy olyan talán a czím, hogy nem telik reá a magyar nyelv szókincséből? Ez a magyarázat se talál, mert *Young Girls Home* igen szépen lefordítható magyarra; azt jelenti, hogy Fiait leányok otthona és ez a czím magyarul is mond annyit, mint angolul. Mért hívják tehát

okvetetlen kell az idegennek, ha csak huszonegy óráig «forog» is a városban. De ugyan hány párisi gaviellér varratja a ruháit Budapestre? De ezért melyik szabómester mulasztaná el aranyos betűkkel kiírni a czégláblájára, hogy ő *Tailleur*? Nem a Budapesti varrató párisi gaviellérök tájékoztatására, hanem azért, mert az hozzátartozik az — előkelőséghez. Milyen nehéz dolog lehet Párisban vagy Londonban előkelőnek lenni, a hol a francia vagy az angol fölírás még nem adja meg ezt a distinkciót!

*

Aggodalmak. Két egészen sajátos közleményt olvashattunk a héten az újságokban. Az egyik arról adott hírt, hogy egy aggodalmaskodó fővárosi polgár beadványban a Szemmelveisz-utca megdiktórisát ajánlotta a fővárosi tanácsnak. Tette pedig ezt nem azzal a megokolással, hogy ha az utcák között már van király, főherceg meg gróf, hát doktor is legyen, hanem abbéli aggodalmában, hogy e nélkül a jelzés nélkül még — fehér zsömlye utcának találják nézni a Szemmelveisz-utczát.

VÁSÁR UTÁN. — Egervári Ödön rajza.

Young Girls Home-nak? Azért talán, hogy az intézetbe adandó leányokkal Budapestre se-reglő angol szülők hamar ráakadhassanak? Az előkelő magyar családok leányai seregese-től mennek Brighthonba és más angol városok nevelőintézeteibe, de van-e Magyarország ösz-szes leánynevelő-intézeteinek a növényekéi között nem is tiz, hanem öt angol kisasszonyka, a kiket idehoztak a szüleik nevelőbe? Nincs itt bizony három sem. Legyünk vele tisztában, hogy a *Young Girls Home* se az angolok kedvéért *Young Girls Home*, hanem — a magyarok kedvéért. Nem azért *Young Girls Home*, hogy angolul legyen, hanem, hogy előkelőül legyen. Mert a mi «sovén» nemzeti önértéktünknek egyik igen karakterisztikus ele-mentuma az is, hogy az előkelőség fogalma megköveteli — az idegent. A nyugati. Minden finomabb, előkelőbb lesz, ha rajta van az idegen czéger, vagy ha — a nevet lefordítjuk valamely divatos idegen nyelvre. Ennek ezer-számra villog a példája és bizonyosága épen a czéglábláinkon. Ha a kávéházak meg a vendéglősök kiírják öt nyelven is, hogy ők kávéházak meg vendéglősök, azt még csak hajlandó megérteni az ember. Hiszen «ren-geteg» az idegenforgalmunk: ennie pedig

Igazán bajos megállapítani, hogy melyik meg-okolás tarthatott volna több igényt a komoly-ságra: az előbbi-e vagy az utóbbi, mert hogy ez a második is nevetséges, sőt akár kegye-letlennek is magyarázható, az bizonyos. Igaz, hogy Budapest már megese, hogy a *Göder-gasse*-t (Gödi utat) Bálvány-utczának, a Freudenthal-utczát Örömvölgy-utczának, a Karpfenstein-utczát pedig Pontykö-utczának fordították le: de végre is Szemmelveisz tanár nevét — a kinek szobra is van a főváros-ban — mégse illik talán attól félteni, hogy valamikor fehér zsömlét értenek alatta. Ez a név bele van írva a magyar tudomány di-csőségébe, megkapta immáron márványköntösét is a földi halhatatlanságnak, az erkölcs és a kultúra törvénye szerint sorsa csak az lehet, hogy minden következő, fejlettebb, méltánylóbb, műveltebb nemzedék jobban fogja ismerni és becsülni az előttevalónál. Kinek van joga föl-tenni ennek az ellenkezőjét? Micsoda gondol-kodás az, a mely Szemmelveisz egész egyéni-ségében a maradandóság legalkalmasabb ele-mentumának a doktori czímet tartja és ezzel véli megóvhatónak és megóvándónak attól, hogy a következő koroknak a neve nem őt, hanem a fehér zsömlét juttassa eszébe?

Ez a fölfogás nem lehet valami nagy véle-ménnyel se Szemmelveisz, se a jövőendő gene-rációk műveltségének értékéről. Ez azonban nem a Szemmelveisz Fülöp és nem is a jövőendő nemzedék hibája. — A másik közlemény egy «megrovási kaland» a belügyminiszternek, a miért megengedte, hogy egy Popala nevű úr Petőfi-re magyarosíthassa a nevét. Hogy Popala úr valamivel ősőbb nevet is vehetett volna a koronájáért, az bizonyos, de ha ezt vette is, nem követett el vele semmi jogtalanságot. Ke-gyeletlenséget se tudunk kihámozni a dologból. A belügyminiszter megengedte ezt a névvál-toztatást, mert bizonyára úgy okoskodott, hogy Petőfi Sándort nem a neve tette halhatatlanná, hanem ő tette a nevet halhatatlanná. Ha az adta volna neki a költői erejét, hogy Petőfinak hívták, akkor pláne örömmel üdvözlőlnék Po-pala urat, a ki ezt a talizmánt magához vál-totta. Csak hogy azt, a mi a Petőfi nevét a csillagok magasságába emelte, nem lehet ezen az úton megszerezni. Azt nem a belügyminis-ter adja, hanem a jó Isten, ő is csak évszá-zadokban egyszer. Fölösleges tehát attól félni, hogy az új Petőfi megtépné, vagy magára

ötené az örökkévaló Petőfi dicsőségét. Még ha véletlenül Sándornak hívnák is és szintén Kiskőrösön született volna is: akkor is min-denki tudja, hogy nem ő írta a Talpra ma-gyart és nem az ő szobra áll a Dunaparton. Legalább az, a melyik most ott áll, még nem az övé!

*

Az aranygallér. Az országos tüzoltó-kong-resszuson, a melyet a héten tartottak meg Szatmáron, kemény csata folyt le az arany-gallér körül. Ez az aranygallér ugyan csak pléból van, de ragyogni szép sárgán és dús sugárással ragyog, annyira, hogy akadtek, a kiknek bántotta a szemét a ragyogása. Egy úr indítványt tett, hogy a tüzoltó-szervezet járási és megyei föfelügyelői ne viselhesse-nek aranygallért, mert így rangosabbnak látszanak, mint a városi tüzoltótisztok, a kiknek nem olyan fényes a nyakuk. Az indítványt azon-ban, stilusos szóval élve, elolították, mert a haragos szenvedelmeknek veszedelmes nagy tüzet lobbantotta lángra és még katasztrófát is okozhatott volna. Az aranygallér tehát meg-marad, de bizonyos, hogy a szatmári csata, a mely a pléb-pompa körül folyt, ugyancsak

rászabadítja derék tűzoltó polgártársainkra a csúfolódó kedvet. Az alkalom mindenesetre megvan rá, mert a tűzoltói nemes hivatásnak aligha lényegi alkotórésze, fegyvere és szerszáma a pléhgallér, még ha úgy fénylik is, mintha arany lenne. Egy dézsa vízzel több tüzet el lehet oltani, mint a legszelebb és legragyozóbb aranygallérral. A lobogó lángnyelveknek nem imponál semmiféle uniformis és semmiféle méltóságos vagy díszes megjelenés. De viszont az is igaz, hogy aranyos gallérban is csak úgy lehet oltani a tüzet, mint vészongallérban vagy minden gallér nélkül. Schillerről meg nagyon irva, hogy csak akkor tudott alkotni, ha rohadt alma szaga izgatta az orrát. Ettől bizonyára nem lett kisebb költő és bizonyára senki se sajnálta tőle azt a néhány almát, ha Schillernek lehettek gyöngéi, mért ne lehetnének a tűzoltóknak is? Ha ők csak úgy tudnak jól tüzet oltani, ha pléhgallér ragyog a nyakukon, hát — viseljék egészséggel! Az a fő, hogy ha veszedelem támad, sikeresen meg tudjanak birkózni vele, és abban az esetben nem lesz kisebb az érdemük akkor se, ha tényérnyi széles aranygallér ragyog is a nyakukon. Ha a munkára gondolunk, a melyre vállalkoznak, semmi okunk sincs rá, hogy irigyljük tőlük vagy megszóljuk ezt az ártatlan gyönyörűségüket.

*

Detektiv-históriák. A budapesti rendőrség elfogott egy egész csapat tizenöt-tizenhat esztendősi gyereket, akik a szabad idejükben nem magyar-török háborút vagy foot-ballt játszottak, hanem raffináltan kiesztelt betöréseket követtek el. A gyerekek egy szervezett rablóbanda volt, a mely a szakképzettségét — az irodalomból merítette. Elővették a Conan Doyle detektiv-történeteit és ezekből tanulták meg, nem azt, hogy miképpen kell a gonosztevőket elcsipni, hanem azt, hogy miképpen lehet a gazdaságokat elkövetni. A mi tanulságot magából az esetből levonni lehet, egyáltalában nem új — hiszen tudjuk már, hogy az olvasmányok milyen erővel hatnak a fiatal lelkekre — és hasznunkat se igen lehet venni. Nincs hatalom, a mely Conan Doyle-t eltilthatná a Sherlock Holmes bravúrjainak a megírásától, a mint hogy óriási igazságtalanság lenne ráfogni erre a jobb sorsra érdemes tehetséges íróra, hogy tolvajokat kívánna nevelni a detektiv-történeteivel. Hiszen azt is tudjuk, hogy ezeket a históriákat egy nem mindig erkölcsös, de mindig roppant erejű hatalom kényszerítette ki az értékesebb munkára hivatott íróból: a siker hatalma. Egész sor sokkal külön, becsesebb könyve után az első Sherlock Holmes kötet tette a nevét világhírűvé, szerzett neki vagyon és népszerűséget és ez kényszerítette rá, hogy folyton újabb köteteket lőfáljon a nagy detektiv élményeiről, sőt föltámassza még a halottaiból is, hogy — tovább kamatozzék neki meg a kiadóinak. Önként felvetődik a kérdés: mi okozhatta a detektiv-regények keletését az a példátlan és megmérhetetlen föllendülést, a melynek tanúi vagyunk? Honnan van az, hogy még a művelt közönség egy óriási része is mohón olvassa ezeket a detektiv-történeteket, a melyek a lelkekben édes testvérei a füzetes haramia-regényeknek, azzal az inkább csak ravasz, mint művészi különbséggel, hogy most a hős nem a rablóvezér, hanem az, a ki üldözi és az előadás is inkább áll a modern technika színvonalán. Mert a színvonal egyébként bizony nem magasabb. Az egyetlen kínálkozó megoldás a jelenség megfektetése: az ellenhatás. A modern irodalom annyira elnyomta a mesét, annyira száműzött magából minden rendkívüliséget és szokatlant, annyira törvényevé tette az igazság hirdetését, hogy egy reakciónak szinte matematikus bizonyossággal el kellett következnie. Mert nem szabad elfelejteni, hogy az emberek igen nagy tömege, a mely szórakozásért olvas, nem csak az igazságot, sőt nem is elsősorban az igazságot keresi az írói képzelet világában, hanem az érdekeset és ha az igazság keresése vagy festése annyira uralkodóvá lett az irodalomban, hogy a fantáziát halálra száműzi, akkor egy forradalmat készít elő önmaga ellen, a mely forradalom visszaveteli és újjongva hozza vissza a száműzött mesét, kalandot,

PLANER VILMA, WAGNER RIKÁRD ELSŐ NEJE.

izgalmat. És hogy első kitörésében éppen azokat emeli pajzsára, azokat a könyveket, a melyekben egyéb sincs, mint kaland és izgalom, ez is nagyon természetes, mert hiszen a végletek kívánják egymást. A kit folyton édességgel tölték túl, valami igen keserűt kíván és megfordítva, a mi azonban még nem jelenti azt, hogy most már ezt a másik végletet választja állandó táplálékkául.

WAGNER RIKÁRD ÉS ELSŐ NEJE.

Nincs a világnak még egy olyan zenésze, a kiről annyit írtak volna, mint a mekkorára nőtt a Wagner-irodalom. Most egy újabb, élet és jellemrajzi szempontból egyaránt érdekes terméke jelent meg: Wagner első nejéhez, Planer Vilmahoz írt leveleinek gyűjteménye. Nagyműveltségű polgárleány volt Planer Vilma, keresztneve németül: Wilhelmine, ebből lett becéző neve Minna s általánosan elismert hívatottsága, tehetsége vitte a színpadra. Az úgynevezett naiv szerepkörben működött; mindenekefelett nőies volt, alakító képességén fölül pedig bájos volta egyenesen a közönség kedveltjévé tette. Északi Németországban, Magdeburgban játszott 1834 nyarán, mikor a nála aligha idősebb Wagner, mint 23 éves ifjú, a szintársulat karmesteréül szerződött. Nem lehet csodálni, hogy az alig világba lépett fiatal zenészszerző szíve lángra gyúlt a bájos, eszes és erényes művésznő iránt; talán inkább az a szokatlan, hogy két évvel tovább változatlan maradt eszményi szerelme; mert csak 1836 októberében nyerve el a jutalmát, Minna kezét. Ekkor Königsbergben működött társulatuk; ismeretes, hogy a társulat feloszlása után nyáron, a fiatal férj Rigában lett karnagy, s hasonló körülmények között a művészpár 1838 júliusában Londonba ment, majd Párisban települt le, itt a szép összeköttetések mellett is nyomorgott, míg divatos pompázó stílusban megírt operáját, a «Rienzi», az utolsó néptribúnus-t a drezdai udvari opera fölvette műsorába s Wagner Rikárd feleségétől a szász királyság fővárosába utazott a darab betanítására. A műnek még ma is érthető nagy sikere aztán megszerezte a harminczéves zenészszerzőnek az udv. operában a másodkarnagyi állást. Az 1848—49-es eszméramlatok magukkal ragadták a tüzeslelű Wagner-t is, a minek következtetése az lett, hogy a számszerűtlen keserű kenyeret kellett ennie. Csak 1862-ben kapott kegyelmet a már akkor bámulatos nagy alkotásairól ismert zeneköltő; de már ekkor Wagner és felesége kiábrándultak egymásból és elváltak; még ezüstlakodalmukat sem ülték meg. Minna beteges is volt, majd 1866 január 25-én Drezdában meghalt.

A házastársak nem illettek egymáshoz. Ez kitűnik most kiadott levelezésüknek két kötetéből.

Pedig a gyűjtemény nem teljes: csakis Wagnernek 269 darab, feleségéhez írt levelét tartalmazza; Minna válaszáiról még nem is sejtethetjük, hogy egyáltalában megvannak-e még valahol. A majdnem hetedfélszáz lapnyi levelelmaznak sem előszava, sem magyarázó jegyzete, de sehol még csillag alatt megjegyzése sincs. A két kötetes könyvnek tehát csak az veheti hasznát, a ki Wagner pályájával legalább úgy a hogy tisztában van.

Azt eddig is tudtuk Wagner Rikárd irodalmi műveiből és barátaihoz írt leveleiből, hogy szikrázó szellemű, gondolatokat dúsan termő, bámulatos tudású és műveltségű elme volt; de hogy szíve és kedélye mennyi volt, ezt csak a jelen harmadfélszáz lap tárja elénk. Akármilyen egyszerűen ad is elő valamit a bizalom otthonos nyelvén: elbeszélése csupa elevenség, stílusában a jelentéktelent is élvezettel olvassuk, pedig meglátszik, hogy Wagner nem számított a késő utókor szenzáció-éhes idegen olvasóira, csak éppen lajstromozta eseményeit és gondolatait annak a számára, a kit igazán szeretett és becsült s a ki éppen távol volt tőle.

A ki szereti és tehát ismeri Wagnert: annak mulatsága telhetik az első levelek közt a «Bolygó hollandi» travesztált matróz-énekében:

Csak fujdogálj, lágy déli szellő,
Mikor lesz már, hogy Minnám eljő?

Vagy abban a kis tragikomikus esetben, hogy a szász király egy kis kirándulásra, hangversenyre kirendelt néhány ének- és hangszerművészt, de az utolsó órában lemondott az élvezetről, azonban követte valahogyan elkészt és Wagner s társai hiába rándultak ki Pillnitzbe. Színes mozaik e levelek tartalma: a legkülönbözőbb helyekről a legkülönbözőbb hangulatokról és nézetekről számol be. A «bolygó hollandi» opera zenéje, mai szemmel nézve, még kisszerű és régies, ha a «Tristan és Isolde» mértékével mérjük; de a kritikus tisztán látja már ebben is a későbbi Wagner eredeti stíljét; a nagy zeneköltő pedig már 1844-ben meg tudja ítélni, hogy milyen nagy jelentőségű a berlini sikere, teljesen idegen közönség előtt, holott ez a fantasztikus zene mindentől elüt, a mit akkoriban játszottak és megszoktak, ezért előítéletek áldozata lehetett volna. Párisban meglátogatta a világhírű Garcia énekesnőket egyikét (keresztnevet nem írja meg) s nyíltan kijelenti, hogy ő bizony nem tartja nagyra. Mások meg a saját kisebb-nagyobb bajairól ír, s az utóiratban megjegyzi: igazi párisi szenzációkat nem közölhet, mert tudvalevő, hogy ezeket Párisban a legnehezebb megtudni. Olykor fesztelen, humoros versekben írja leveleit; kiteszik egy izben, hogy felesége is versben válaszolt, igazán sajnáljuk, hogy a vonzó egyéniségű nőnek ezt a saját kezű lélekrajzát nem bírhatjuk. A hozzáírt hosszú levélsozorból mintegy csak árnyékát, körvonalaikat látjuk, egész színes, eleven, kedves mivoltát a saját levelei derítik fel. Wagner egyik verses levelében (Brüsszel 1860 márcz. 23.) ezt írja Párisba:

Und bist Du bei Frau Semere,
so denk' an Dein Herr Jemere.

Az utolsó szó itt egy siralmas árnyalatú indulatszónak elferditése: ríme kétségkívül Semere Bertalanak, az emigrált 48-as miniszternek kiváló szellemű nejére vonatkozik.

A magára Wagnerre vonatkozó apró vonások is érdekesek; Genuából például szabadságszeretettől duzzadó lényét írja le abban a találkozásban, mikor a római orosz követtel megismerkedve, magáról csak annyit szolt Wagner, hogy ő politikai menekült, tehát nem szabad Róma területére lépnie, s csak kerülő úton tudta meg a követ, hogy Wagner első sorban nem politikus, hanem zenész. Londonban Wagner a nagy hírű francia tragikát, Rachelt látta Corneille «Cinna» cz. tragédiájában; de olyan virtuózkodásnak, üres ügyeskedésnek ítélte a hírneves színész játékát, hogy kijelenti: bármilyen művészen tudna is Rachel énekelni, az ő operáiban nem adna neki szerepet. Zürichből, öt éves száműzetés után, azt írja Weimarba utazó feleségének: mindenre kéri, eszközölje ki számára, hogy

Weimarba mehessen, mert ő eleped megfelelő művészi táplálék nélkül. Londonban akkora sikerei vannak, mint karnagynak, hogy lakomát akarnak rendezni tiszteletére; ő viszont autasítja: ő művészetet akar, de ilyen jutalmat nem. Csodálja, hogy az angol «királyi zenészek», mint mondani szokták, «belefekezzenek hangszerükbe», azaz mindig túlságos, rozslú magyarázótt odaadással, mindig teljes erővel játszottak; Wagner vasakarata rákényszerítette őket a kellő árnyékolásra, s most a zenészek maguk is el vannak ragadtatva saját játékuiktól. Néhány kritikus ugyan ellentétes álláspontot foglalt el és ócsárolta a dirigenszt, de ez jól tudja, hiszen zenészei rajongóan nyilatkoztatták ki, hogy a már rég fejből tudott darabokat is egészen újaknak hallják, új oldalról tanulták megismerni, a többi karnagyok, a társaság igazgatói szintén csak úgy áradoznak a gyönyörűségtől s kijelentik, hogy a zenekar soha azelőtt még megközelítőleg sem játszott ilyen szépen és lélekkel. És ott van ez a szép mondat: «Gazdaggá engem nem fog tenni művészetem soha; csak az a tudat minden gazdagságom, hogy néhány hű, egészen odaadó lelket találok. Csakis az ő számukra akarok még tevékeny lenni.» Bécsben kiemeli, hogy két hangversenyén senki más nem volt jelen az udvartól, mint Erzsébet császárné (királyné), de mind a kétszer elejétől végig.

Minnát jellemzik az alábbiak: a tizedik levelében (1843) Wagner így nyilatkozik: «teljességgel szokatlan az írkedve»; tehát nem egyforma a természetük. Berlinbe rándulva, írja: «jóságos leveledért ezer köszönet! milyen szép is, hogy egymást «öregem»-nek mondjuk (11 éves házasságban); ugyan micsoda is minden fiatal szenvedély az ilyen régi szeretethez képest, a melynek nagyságát az apró elszakadások érezzük egész teljében — a hosszú választól mentem Isten!... No de mosolyra kényszerít az a furcsa gondolatod, hogy én itten mindenfelé kacsintgatók, mihelyt nem vagy közelemben.» Kilenc-tíz évvel később is ezt hajtja: «Te borzasztó asszony, hát semmi bizalmad sincs? minden lépés, minden szó mögött sejtessz, látsz olyasmit, a mi ott nincs... Ti botor asszonyok! hát még akkor is nem az lehetne-e a legnagyobb büszkeségetek, ha férjete a legnagyobb szabadságot élvezve, végre mégis hozzátok tér vissza? igen, ha fogalmatok volna igazi állhatatosságról.» És dévajul: «Ó te hebeguriga, igazságtalan, bizalmatlan, egyszóval rozsz asszony!... Éppen «A walkür» II. felvonásában a házastárs és féltékeny Fricka istenasszony szerepét zenésíttettem meg, mikor a te meglehetősen kételkedő leveledet kaptam; mondhatom, ez a kettő éppen összeillett.»

FALLIÈRES A VÖLEGÉNY NÉNÉVEL.

FALLIÈRES KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK LEÁNYÁNAK ESKÜVŐJE ATYJA TITKÁRAVAL.

AZ IFJÚ HÁZSPÁR AZ ESKÜVŐ UTÁN.

És ismét: «Egészen hiúvá teszel féltékenységeddel.»

Házasságuk tragikumát az a levél tárja fel, melyet a száműzött Wagner Párisban 1850 április 17-én írt az ő elkeseredett feleségének: «Leveleid egy szép álomból riasztottak fel; arról álmodtam, hogy az igazi szerelem mégis csak megnyert téged számomra — s most emésztőbb fájdalommal, mint valaha, érzem azt a bizonyosságot, hogy soha sem leszünk többé egymáséi. Kettőnk lénye alapjában teljesen különböző... Hányszor keltél ki ellenem! bizonyára nálamnál jobban emlékszel rá; s mégis ellenállhatatlanul hozzád kötött engem az igazi, a meg nem alkuvó szerelem — a melyet te nem éreztél, vagy legalább nem abban a mértékben, mint én... Házasetünk első megzavarása óta téged csak kötelességérzet vezetett (még utolsóelőtti leveled is ezt mondja!) nem pedig a szerelem. Ha igazán szeretnél volna engem: hittél volna bennem... De te most sem Wagnert látod bennem, hanem egy olyan muzsikust, a ki Páris számára divatos jellegű operát fog írni! Hosszasan fejt ki Wagner ezt a jelenséget; tudvalevőleg Minna jól zongorázott és jó zenéi érzéke volt ugyan, de, mint az akkori nagy közönség általában, a régi stílushoz szokva,

csak alig tudott fölemelkedni a wagneri zene merész, újszerű szépségeinek élvezetéig. Mindig arra akarta férjét rábeszélni, hogy a megállapodott, biztos hatású «Rienzi»-modorban írja újabb műveit — s a maga részéről a nő ezt az elvűséget éppen olyan szent kötelességnek érezte, mint viszont Wagner a saját haladás-évének rendületlen követését. Ez a zenei eretnység távolította el kettőjüket lelkét egymástól.

Hogy, hogy nem? bizonyára a személyes érintkezés hozta őket ismét közelebb egymáshoz. Minna igazán jó nő, gondos háziasszony volt, a szegénység keserűségét önmegadón osztotta meg Wagnerrel, s csak az imént idézett jelentős levél után nyolcz évvel került a sor végleges szakításra. Zürichben a gazdag Wesendonck Ottó és költői lelki felesége Matild, nagy tisztelői lettek Wagnernek, egy korti házat átengedtek neki hosszú évekre, s Minna észrevette, hogy férje és Matild közt ideális szerelem fejlődött; persze nem akarta, nem bírta elhinni, hogy a rajongás megmaradt eszményi határok közt; botrányos jelenetet rögtönzött, úgy, hogy Wagner valóssággal elmenekült a pokollá vált otthonból. Elváltak törvényesen is, (Wagner évi ezer tallér tartáspénzt adott feleségének.) — de az jellemző mindkettőjük vonalmára és mindenekefelett a zeneköltő nemes gondolkodására, hogy a két kötetnyi levelek nagyobbik fele ebből az időből való.

Wagner szemében Minna őszinte jó barátón maradt, neki panaszoja el bajait, főleg magányosságának fájdó érzését. (Gyermekek nem születtek.) Szerető gonddal őrzi a távolból: valósággal ráparancsol Minnára, hogy melegítő szőnyeggel kíván minden jót és küldajándékot, mint a boldog egyetértés napjaiban. Utolsó kiadott levele 1863 szeptemberéből való. De Minna még harmadfél évig élt: tanuja volt Drezdában a bajor király kegyének, Wagner dicsősége kibontakozásának.

K. I.

A KIRÁLYOK.

REGÉNY

Írta Jules Lemaitre. Francziából fordította Schöpflin A.

II.

A ezerimónia után a király magához hivatva a trónörökös.

A királyi kabinet, egy masszív architektúrájú és az időtől megvörösdött aranyozásban pompázó helyiség, tele volt évszázados emlékekkel. Egyik sarokfülkéjében aranyos talapzaton I. Keresztélynek, a királyság megalapítójának bronz-szobra állt, sasszárnyas sisakkal,

A Vág Pöstyénél.

A NYOLCZADIK CSODA.

Vasút Ázsia és Amerika közt.

Ott, hol az ó- és az új-világ szembe néz egymással, Szibéria keleti csücskén és Alaszka legszélső fokán, megjelenik két emberalak. A sarkvidék csodás fényjátékában óriásilag megnő termetűk s a Behring-tenger, mely a két fokat elválasztja egymástól, összeszorul. Messziről jöttek, keresték egymást s most végre össetalálkoztak. Kitérjék karjaikat, — de e pillanatban megszűnik a fény játéka. A Behring-szoros szélesen hömpölyögeti kék hullámain, már nem látják egymást, és megfordulva, kétségbeesett lélekkel folytatják soha véget nem érő bolygó útjukat.

Ez a megragadó kép a bolygó zsidó szomorú történetéből való, mely évtizedek előtt a világ legnépszerűbb olvasmánya volt. S a Desnev-fok, mely legkeletibb csücske Szibériának és a Cap Prince of Wales, Alaszkanak s Amerikának Ázsiához legközelebb eső foka, siváran néz szembe egymással, — közöttük a Behring-szoros, áthidalhatatlanul. De összekötni egymással e két világrészt, mely Ázsia felől egy harmadikkal: Európával függ össze, régi ábrándja az emberiségnek, mely a technika csodás haladására támaszkodva, egymásután küzdi

Kossuth Ferencz Skublicsné és gróf Benyovszkyné úrnők társaságában.

A terv, melyet az orosz kormány egyszer már elfogadott, egyszer visszautasított, de aztán ismét fontolóra vett, M. de Lobel francia mérnök alkotása. Kivitelére, ezerháromezszázmillió korona tökével, hatalmas amerikai pénzcsoport alakult. Ez tette meg az ajánlatot a császár kormányának s kért építési engedélyt a nyolczadfelezer kilométernyi hosszú vasútra, mely a szibériai vasút ázsiai részének Kansz állomásából kiágazva, háromnegyed részében orosz földön húzódnék északkeleti irányban Szibéria földjén át Ázsia keleti végéig, a Desnev-fokig, és egynegyed részében a Cap Prince of Wales-től Alaszka földjén át Vancouverig, a Kanadát keletől nyugatig átszelő Pacific-vasút nyugati végső állomásáig. Ez a vasút alagútban kelve át Ázsia és Amerika közt a Behring-szoros alatt, s a vállalkozásnak ez a része az, mely ha megvalósul, — pedig komoly kiállítás van rá, hogy megvalósuljon — megérdemli, hogy világcsodának nevezessék.

A Behring-szoros a Desnev-foktól a Walesi herceg-fokig körülbelül kilenczven kilométer széles s közepén van, az út egyenes vonalába esve, a Diomedes-szigetek hármass csoportja. A szoros vizének mélysége negyven és hatvan méter között változik, az út közepén ötven és kilenczven méter közt. Az alagút hosszát az ázsiai és az amerikai part felől számítva, a leszálló utakkal együtt 47—47 kilométerben állapította meg a tervező, ki megkönnyíti az építés munkáját azzal, hogy a Dio-

Betegszállító kézi-kocsik a Vág hídján.

Jelty Gyula féltvételei.

KÉPEK PÖSTYÉNBL.

medes-szigetek kettején aknákat ását s munkásaival egyszerre hat csoportban kezdeti meg az alagútfúrás munkáját a tenger sziklafenekében.

Az ily roppant munkával és roppant költséggel járó vállalkozás természetesen csak abban az esetben valósítható meg, ha a nagy befektetésnek megfelelő hasznót és előnyöket ígér. S az amerikai üzletemberek, kik Lobel tervét magukévá tették és százezer milliót rendelkezésére bocsátják, mindenesetre tisztában vannak az üzlet értékével. A vasút mindennek előtt magához vonná az amerikai Pacific-vasutak roppant személyforgalmának jelentékeny részét, végre komolyan hozzálatna a szibériai aranyezők mérhetetlen s a világforgalom útjairól eddig hozzá nem férhető kincseinek kiaknázásához s a vagonok százai-val bocsátaná a világforgalomba a szibériai állatvilág drága prémjeit.

Az orosz kormány hozzájárulását kezdetben nagyon megnehezítették az építési engedélyt kérő amerikai pénzcsoport roppant követeléseit. A vállalkozók a vasút megépítésének egyik feltételül kötötték, hogy az orosz kormány engedje át számukra a föld kincsei korlátlan kiaknázásának jogát tizenkét kilométernyire innen és túl, végig az egész vonalon. Egész birodalom ez, s az orosz kormány so-

A miniszterelnök gróf Wilczek főispánnal a szálló elé érkezik.

Wekerle, Kossuth, Sztérényi s társaságuk a Rónai-féle szálló teraszán.

káig habozott, de végre — most egy éve — megadta az engedélyt, a melyhez aztán szentesítést adta a császár is, ezzel a szóval: Akarom. Utóbb híre jött, hogy az engedélyt — talán megsokalva az amerikai társaságnak biztosított túlságosan nagy kedvezményeket — visszavonták. Lehet, hogy e miatt, de lehet, hogy azért, mert más részről azt ajánlották a császárnak, hogy kárpótlást keresve a japán háborúban elvesztett Mandzsuriáért, inkább az Amur völgyében keresse birodalmának új, keletre vivő világforgalmi vonalát. Az okok ismeretlenek, de kétségtelen az, hogy az Ázsia és Amerika közt építendő vasút világgraszáló terve nem került le végképen a napirendről. A tárgyalás fonalát felvették újra s nem vették el a remény, hogy megérjük mégis a világ e nyolczadik csodáját, s megépül fenn a sarkvidék táján a két világrészt egybekötő alagút: a Behring-szoros alagútja! B.

ELTŰNT UTAZÓ.

— Hedin Szven. —

Ázsia szívében nyoma veszett egy bátor embernek, s az egész világ egyesül a kérdésben: Hol van Hedin Szven? Mi történt a merész utazóval? Örökre elveszette, mint Franklin és André, vagy expedíciót kell-e nyomaiba küldeni, mint Livingstone Dávidnak és Emin pasának, kik hosszas eltűnés után végre mégis megkerültek?

A látogatók elbúcsúznak.

Jelty Gyula féltvételei.

WEKERLE MINISZTERELNÖK ÉS SZTÉRENYI ÁLLAMTITKÁR KOSSUTH FERENCZNÉL PÖSTYÉNEN.

1430. A magyar szabadságharcz német dalnoka. Szemelvények Hartmann Mórca költeményeiből. Ford. Kozma Andor.

1431. Gyulai Pál. Emlékezés Deák Ferenczre.

1432–1453. Istvánfi Pál. Volter és Grizelda. Bevezette és magyarizáló jegyzetekkel kísérte Vende Ernő.

1434–1436. Ihering Rudolf. Kündeleam a jogért. Fordította dr. Szilassy Cézár.

1457–1463. Macdonald Mihály. Az angol parlament szokásai, fecsegésségei és humora. Ford. Huszár Imre.

1464–1473. Fogazzaro A. A szent. Regény. Ford. Vetelei J.

1474–1478. Ötven év előtt. Előszó. Irtá Jókay Lajos.

1479–1480. A kondor. Irtá Stifter Adalbert. Németből fordította B. K.

1481–1485. Candide vagy az optimizmus. Irtá Voltaire. Fordította Langer Ignác.

1486–1488. Furio. Előszó. Irtá D'Amico. Olaszból fordította Elek Arthur.

1489–1494. Sterne érzékeny utazásai. Ford. Kazinczy Ferencz. Bevezette és kiadta dr. Bérki Miklós.

1495–1497. Balzac. Irtá Taine H. Franciaából fordította dr. Halasy Aladár.

1498–1499. A szendmíri kolostor. Irtá Grillparzer. Fordította Győri K.

1500–1502. Nyomor és büntetek. Irtá dr. Balogh Jenő.

1503–1505. Utazás a Harzbán. Irtá Heine. Németből fordította Oláh Gábor.

1506–1508. A pozsonyi diéta. Vigjáték 3 felvonásban. Irtá Berzók Árpád.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.

Téli és nyári gyógyhely. Természetes forrómeleg kén források. Iszapfürdők, iszapborogatások, masszázs, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvizusodák. Olcsó és gondos penzió. Csusz, kőszvény, idegbőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

Feltűnést keltenek TITANIA györgösmosogépek**Egy gyermek mossa vele**

az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hőfehérre. Minden gépet próbára 55 koronától feljebb. Képviselek keresetnek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607 TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

Akar-e szép lenni?

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, a melytől rózsás, üde, selymes arczbőrt nyer, eltűnteti a ráncokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkényesebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háztartási, szemgyógyászati, izzadási és szájbiz ellen. A fogak fehéritése és érpentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háztartási gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkiszerrel ajánlható.

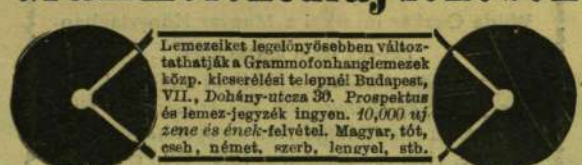
Egy doboz ára 30 és 75 fillér. Rogátsy-féle borax-öröm 1 K, borax-szappan 80 f., borax-póder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Zenemű ujdonságok.

Bogdán: A bosnyák leány parafó dala	Koronázott
Csengeri: 104 magyar dal	2.
Dóczy Nótakönyve	2.
Donaldson: Szoknya-nóta, éneki Pálmai Ilka	1.80
Fall: Die Dollarprinzessin operette	6.
Farkas Pali: Első szerelem dalkeringő	2.
Fráter Loránd szerkesztésben 100 dal	3.
Füredi: Trauma ideális keringő	2.40
Winterstürme	2.50
Gross: Walkover Moni a tipp király, éneki Gyártás	1.80
Haines: Bálkirálynő operette 2 fűzetben	6.
Bálkirálynő 6 betétszáma Szirmai Alberttől	3.
Hetényi: A kezem, Cabaret dal	2.
Dal a kokottól	1.80
Jász leány	1.80
Lát	1.80
A szép Spitzerné	1.80
Huber: 120 magyar dalalbum	3.
Johnson: Jola serenade	2.16
Dr. Kacsóh Pongrácz: Dal a tótól	2.
Kálmán Imre: Dal a mozirol	2.
A Lloyd munkatárs	2.
A mama levele	2.
Komáromy: Dobó induló	2.
Lehr: Vig özeveg (Lustige Witwe) operette	6.
Majo: Helianthe Valse-Tzigane	2.
Moret: Ezüst patkó indian intermezzo	2.16
Mákvirág japán románc	2.16
Rubens: Miss Hook of Holland operette	4.80
Stephanides: A garni, Cabaret dal	1.80
Strauss: Varázskeringő (Walzertraum) operette	6.
Szirmai: Alkotó dal	1.50
Böke	1.50
Az öslegény és a színésznő	1.50
Tóth: Elmegek a templom mellett	1.50
Tarka Sándor: Van-e tehetségem	2.
Vén Kocsis dala	3.
A diófa románc	1.50
Weiner: A szur szürén	1.50
Frimm diadala	1.50
Hallja maga Schwarz	1.50
Nagyimari nyalaló	1.50
Zerkovitz: A léha nótája	1.50
A házmester kisaszony	2.
Bankfiú	1.80
Daffy David	1.80
Elveszett a harisnyakötőm	1.80
Fősi nótá	1.80
Izro indiai	1.80
Látva-e már Budapestet éjjel?	1.80
Mért oly rövid a szoknyád Melanie?	1.80
Poldi, Cabaret dal	1.80

Az összes előleges beküldése után bérmentve szállítjuk. Minden nyomtatásban megjelent zenemű nálunk kapható **LAMPEL R. könyvkereskedése** (Wodianer F. és Fiai) r. t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21.

Grammofontulajdonosok

Elsőrendű hanglemezek 1 kor.-tól 4 kor.-ig kaphatók. Külön osztály használt grammofonokból és lemezekből.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus Hálítás 1908. Legmagasabb kitünt. Erőteljes gyomorkedők, vörösgények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer. 12608
Külföldi 3000-nál több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban feltüntetett árakban
4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fumei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.
Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas nevével van ellátva.
Rozsnyay Mátyas gyógyszeretára Arad, Szabadság-tér.

Egyedüli képviselő Magyarországon részére: Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

D. FÉVRE-féle szódavízkesztő gép.

A készítőhöz szükséges kitűnő minőségű borkősav, 500 grm. és szódabikarbónát 600 grm. tartalmú csomag ára ért. 1.70. — 2. Theissler Páris, a valódi Févre-féle szódavízgépnek egyedüli készítője. — Egyedüli forgalmazó Magyarországon: Kertész Tódornál Budapest, IV., Kristóf-tér nagyban és egyenként. Nagy képes nyári és sport-árjegyek kivételére ingyen és bérmentve.

Ha őszül a haja

ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színe adja vissza. Üvege 2 K. **ZOLTAN BELA** gyógyszerárakban, Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sótár-utca sarkán. 12446

BÁRÓ KEMÉNY ZSIGMOND ÖSSZES MŰVEI

Közrebocsátja GYULAI PÁL

Most jelent meg a XII. kötet:

Forradalom után

Még egy szó a forradalom után

Ara fűzve — 5 kor. 40 fillér, vászonkötésben 7 « 80 «

Kapható: **Lampel R.** könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Míg eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustanéz), a sápkór, a női arztot eklektikus pattanások s a női nem szervek folyásokkal kombinált hirtelen megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű ideg- és vizekrek voltak utalva, addig újabban 12823**a PARÁDI ARSEN vízben**

olyan kincsin van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicsei hatását, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend. Egy postaláda (7 palack) parádi arsen vattatartalmú gyógyvizet Magyarországon összes postaküldeményre 6 korona 50 fillért bérmentesen szállít a cs. és kir. udv. szil. ltó, BUDAPESTEN. Forgalmazó: **ÉDESKUTY L.** Kapható minden gyógyszertárban és meghítható fűszerkereskedésben.

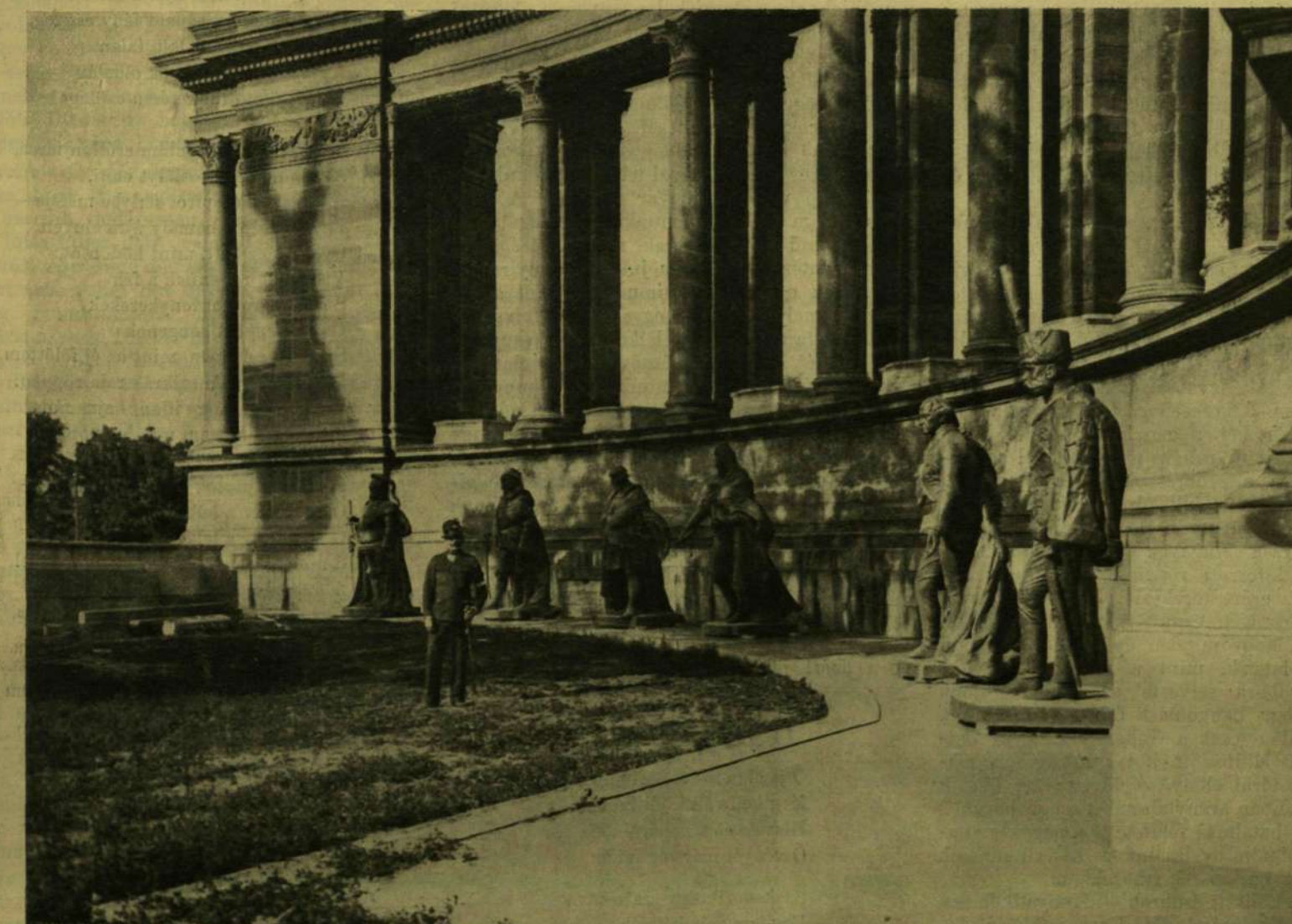

35. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) Szerkesztő: **HOITSY PÁL**. Főmunkatárs: **MIKSZÁTH KÁLMÁN**. BUDAPEST, AUGUSZTUS 30.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A Világkronika-val — 8 korona. negyedévenként 30 fillérrel több. Előfizetési feltételek: Földi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BRONZKIRÁLYOK AZ ANDRÁSSY-ÚTON.

A készülő ezredévi emlékek. MAGYAR NEMZET ráczáfol most a nagy angol moralistára és műtörténészre, Ruskin-re, a ki keserűen panaszkolta fel, hogy: a tömegek jóindulata ritkán terjed túl saját nemzedékükön. Ránk igazán nem illik, hogy csak magunkat szeretjük dicsőíteni; hogy emlékműveket is csak azért állítunk, mert az utódok dicsőítésére áhítoznak, tőlük várva el nem ismert érdemeink dicsőítését s a kortársak igazságtalanságaiért az igazságszolgáltatást. A magyar nemzet kegyelme éppen a legtöbb időkben szinte kizárólag a történeti múltba megy vissza, onnan hoz lelkesedéseinek tárgyat s rég letűnt századok hőseit koszorúzza a dicsőség borostyánleveleivel. A tiz szobor, Árpád emlékeztetőnek ünnepe, Rákóczi halmvainak hazahozatala egyaránt ezt bizonyítja s most készül a legnagyobb, éreztető és köbe vésett dokumentum: a Zala-Schickedanz-féle ezredévi emlékek. Architektonikus részében régen készen áll már a hatalmas emlékmű, ám plasztikai alkotórészeit most illeszti még csak bele a hatalmas munkába. Egymásután kerülnek fel talpazataikra a bronzkirályok és vezérek lassankint kibontakozik a kép, mely a munka elkészültével majdan szemünk elé tárul. De már így, félig kész alakjában is látszik, hogy olyan monumentális alkotással állunk szemben, mely úgy méreteiben, mint művészi értékében egyaránt a távol jövőnek szól. Csak ez a távoli jövő lesz ugyan igazi próbaköve ennek az alkotásnak is, — mint minden művészi munkának, — de nemzeti büszkeségünk joggal remélheti már is, hogy ivadékaink hála-lásak lesznek egykor ezért az emlékért; hogy eljő az idő, mikor — a ruszini profécia szerint — ezeket a köveket szentnek fogják tartani, mivel a mi kezünk hordta össze őket s mert azt fogják mondhatni: «Ime, ezt apáink értünk, a mi nemzetünk dicsőségeért építették!» Maradandóságát az ezredévi emlékek, mű-

A KÉSZÜLŐ EZREDÉVI EMLÉK. — KIRÁLYSZOBROK AZ OSZLOPCSARNOKBAN VALÓ FELÁLLÍTÁSRA KÉSZEN. Jethy Gyula féltetele.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.